

Кыайыны уһансыбыттарга -- Албан аам!

“САҤА НОРУОТУН УОЛАБЫН...”

Буойун, учуутал, сэйбэсэй-партийнай салайааччы, төлөһөөх пропаганда Гаврил Дмитриевич Ефимов 1920 с. олунньу 24 күнүгэр Чуралчы улуутун Ойулуун испилиэһэр Толоон сайыһыгар орто баһынай кэргэнигэр төрөөбүтэ. 1940 с. Чуралчылаахы педучилищени, 1954 с. Дьокуускайлаахы пединституту бүтэрэн, история учууталын ирээтин ылыыта. Гаврил Дмитриевич үлэтин Чуралчы, өггөн Хайахсыг сэтэ кылааскаах оскуолаларыгар учууталынан сылаабыта.

1942 с. бос ыһыгар Аҕа дойдуну сэриигэр ыһырылыбыта. Кини 1-кы Ударнай Армия 20-с туспа хайыһар биригээһин, 370-с стрелковой дивизия 1234-с стрелковой полкатыгар саяһыһын сулуусалаабыта. Сэриигэ хорсунун көрдөрөн, 1943 сыл алтынны 2 күнүгэр Кыһыл Сулус уорданынан наҕараадаламмыта. Сэриптэн ыараханнак баһыран, 1944 с. кулун тутарга актылааннаах дойдуттар төһүүбүтэ. Дойдугулар көлөт, оруһа турар үлэ үһүгэр түспүтэ. 1944 сылтан 1947 сылга дьэри Чуралчылаахы комсомол райкомун I сэкирээһинин, өггөн Кытаанах, Ойулуун, Чуралчы орто оскуолаларыгар дириэһирин, оройуну салайар үлэһэрэ үгүс сылларга үгүс суобастаахтык, үрдүк таһаарылаахтык үлэһэбитэ. Олорун тийэх сылларыгар республикаахы инбэлэһиттэр обществоларын бэрэссэһитинин үлэһэбитэ. Гаврил Дмитриевич төрөөбүт дойдутун диниһөөх патриота этэ. Кини көбүлээһинин, баһычы кыттылтылан Чуралчыга чулуу

дыоммуттар, гражданской уонна Аҕа дойдуну сэриигэр олбүтүгэр аналаах пааматынныахтар тутулуубуттара. Оройуонга Албан Аат кулуубун бастакынан тэрийбүтэ, үлэтин сүрүннэһитэ, суруйааччы Эрилик Эристин аатынан музей дьэни олоһо киллэрингэ үлэһэбитэ. Албан аатырбыт артиллерист Г.Д. Протодаконовка Сэбэсэй Сойуус Геройун аатын иһэрин иһин үгүс сыратын бээрэн туруорубута. Кини агардас бу болпуруоска 30-ча ыстатыйаны араас хаһыаттарга бөһөттөһүтэ. Гаврил Дмитриевич 1942 с. Чуралчы 41 колхозун Хоту көһөрүү сыйбатын аан маһыаһынан арыһан, ол содуларын туоратыыга көһөрүлүүбүттэри тыыл бэлэһиниһэр тэһэһингэ актылаан үлэтин иһин Президент М.Е. Николаев анал бириэмийэһин ылыыта. 1998 с. Россия Президентэ Б.Н.Ельцин укааһынан «Досороһоһу» уорданынан наҕараадаламмыта. Таһааннаах публицист, суруйааччы, историк-краевед Гаврил Дмитриевич бойотон көлүүһэ дьэ-

нун сырдатан, сэри алааһыттан, оҕо сааһа аастыт, үөрөммит сирдэригэр сааһаһар» дьэни суруйбут. 20-с үйэ биһир чааһыах кинигэ, Аҕа дойдуну Улуу сэриигин актылааннаах кыттылааһа, Чуралчы оройуонун Бочуоттаах гражданина, РСФСР үөрэһиритин туйгуна, Саха АССР культуураһын үтүөлээх үлэһитэ Гаврил Дмитриевич Ефимов 2000 сыллаахха олунньу 19 күнүгэр олбүтэ. 2001 с. Чуралчы улуустааһы Муннаһын баһаарыһынан Чуралчы эли-эһэһин Полярнай уулуоса аата уларытылан, Г.Д. Ефимов аата иһэриһибитэ. Ити уулуоса утары, куол үрдүгэр кинигэ аһаһаах сквер тутулуубута. 2002 с. Чуралчы улуунун аһаһаах хаһыаһыаһын баһаарыһынан аастыт үйэһэр улуус 100 чулуу дьэ-һун аһсааныгар Гаврил Дмитриевич Ефимов ага киллэриһибитэ. 2005 сыллаахха Д.ТХА доһона Н.И. Ефимов хомуһун, «Аһаас уола Артааһ» дьэни кинигэһин бөһөттөһүн таһаарбыта.

Наталья ЗАХАРОВА.

Үөрэхтээһин

“ЭДЭР ПЕДАГОГ - 2015”

Олунньу 17 күнүгэр И.Е. Федосеев-Доосо аатынан Дирин орто агро-оскуолатыгар улуустаахы “Эдэр педагог-2015” кункуруус буолан ааста. Тыл учууталлара икки секциянан үлэһэһитэр. Бастакыта история, саха тыла уонна төрөөбүт литература. Иккиске нуучча уонна английскай тылар киирдитэр. Естественной, технической, алын кылаастар, эһин үөрэхтээһини секциялара холбоон барыта 6 секция үлэһэтэ. 6 уруок устата тэһини хас да кылааска чуоран тыһыан кыта тэһит уруоктар ыһтылаһыһар. Аһаһыаһы истиниһээх, техничэскай коруптээх уруоктар биһиргэ биһир туһунан тэһини арыһыһар. Үөрэхтээһитер көхтөөхтүк кыттыларыттан кыһаттаммыт курдук эдэр учууталлар оҕолору үлэһитин, саһардан-иһэриһин, бэйэ-дэриһин туһааһа сыйлаһарын-соруктарын ситтиһэр. Ол кини дьүүһүгүр сүбэ хас биһирин конкурсантга чопчу туһааһан

сүбэһирин, сылаанбаһыларын ыһыһар. Дьүүһүгүр сүбэһэр Россия учууталларын күрээһин кыайыһылааһа Г.М. Яковлев, ЧГИФКСИ кафедратын салайааччыта П.И. Соболева, үөрэх управлениһын научнай-методичэскай отделеһын специалиһа Е.Н. Ермолаева, улуустааһы эдэр учууталлар ассоциацияларын председатели В.Н. Семенов, “Үөрүү” кини дириэһитэр Д.А. Илларионов, улуустааһы үөрөх управлениһын психологитэ, социальнай-медицинскай киниби специалиһа Т.Ю. Филиппова, ола киирдитэр. Аһаһас уруогу хорсун, бэйэһигэр эһирер, биһиритээх учуутал дьэни иһингэр таһарын учуутал кини барыта биһир буолуоскаах. Аһы аһын дьэһтөн сыһан ыһарга эһит бэлэм буолуоскааһын. Эдэрлер оһно бары бэлэмнэриһин көрдөрдүлэр. Арай сорох иһэриһин учууталлар сыйлаһарын коннөрбөһө аһаһаларын, түһүмэхтэриһэ түмүктэриһин кэмгэр туруорбаһтарын,

интерактивнай дуоскага уһундук үлэһитилэриһин уонна оһно эһитилэриһин эһитилэр. Техничэскай мэлэһиргэ иккис варианти эһит бэлэмнэһитээхтэриһин ыһыһар. Оһно эһит биһирэмни аттарыһа, саастарын учуоттаһыһын эһит чопчу буолуоскааһын сөһкө бөһитээһитэр. Эһиттэһин кини кылааһы таһынан үлэһэр бырайыахтарыһин көмүскөһитилэр. Манна көрдөөһө, эдэрлер холбулара, бэйэһиргэр эһитилээһин тутталлара киниһин үөрлэр. Ыһыһыһылаһары иһэһин-бөһтөн турбаһтар. Диринг оскуолатын дириэһитэр Д.И. Попов кини салайар оскуолатыгар маһыах улахан тэрээһин ыһтылаһыһыһынан мустубут ыһтылаһтары, күрөхтээһинчирити оскуола салаһатыһын, коллективны аһыһыттан истиниһин эһирдэһиттэ. Маһы таһынан оһөөһөх дьэһит баһыһыһын солбуһааччы А.Н. Куприянов, үөрэх управлениһын начальниһа Т.В. Павлова эһиртэ тыһы эһитилэр. Т.В. Павлова оскуола дириэһитир Д.И. Поповка маһтан суругу үөрүүһээх баһыһыта туттарда уонна эдэр учууталларга туһааһан: “Эһини педагог буолан туран оҕолору таһтылаһааһыһыт, биһирини биһириттээһиниһит, очноһо үөрөһит оҕолоруг иһингэр ыһтылаһыһыһынан сыйлаһааһыт, Оһтон бу кункурууска агардас кыттыһыт бу улахан ситиһини. Аһаһас уруогу ыһтыһыһыт, кылаас чаһыһынан бырайыах көмүскэһитиһит, дьүүһүгүр сүбэ иһингэр таһсан кыттыһыһыт – бу кыайыһыт”, – дьэни

дирин ис хоһоонноох тыл эһиттэ ыһыт тыһыһыһан доһуһуһуһуһуһа. Секцияларыһан түмүк маһыах буолла: **Саха тыла, история секцияһыгар:** 1-кы миһэтэ – Л.Е. Попова (Хайахсыг), 2-с миһэтэ – А.И. Анемкиһистова (Арыһылаах), 3-с миһэтэ – А.Ю. Иванова (Сыһан). **Нуучча, оһук тыһыгар:** 1-кы миһэтэ – В.Н. Григорьева (ЧРОСИО), 2-с миһэтэ – А.В. Александрова (С.А. Ноноролон аһыһан ЧОО), 3-с миһэтэ – Д.И. Моһастарова (ЧРОСИО). **Биология, химия, физкультуури, география:** 1-кы миһэтэ – Е.С. Собаһин (Тимпаһыа), 2-с миһэтэ – Ю.В. Филиппова, 3-с миһэтэ – М.В. Петрова (Арыһылаах). **Тул, черчение, информатика, математика, физика:** 1-кы миһэтэ – Д.Д. Мордовскай (Чуралчы), 2-с миһэтэ – К.И. Иванова (Аһма), 3-с миһэтэ – А.В. Федорова (Хайахсыг), Е.В. Федотова (Баһсы). **Эһин үөрэхтээһини секцияһыгар:** 1-кы миһэтэ – Е.Н. Дьэһидьон (Халаар), 2-с миһэтэ – Д.Н. Тарасова (Баһсы). **Аһын кылааслар секцияһыгар:** 1-кы миһэтэ – А.С. Коһоһова (Толой), 2-с миһэтэ – А.С. Тарбаһкина (Халаар). Дьэ, бу курдук тыһааһыһыһаах кункуруус түмүктэһинэ. Миһэтлээхтэр үлэһитин үөрүүһүн ыһаннар, иһэлэриһигэр баһыһыт хардыһыһыһыһар.

Е. ТАРБАХОВ, Дирин.

Местный производитель = Хорошая цена

П. КЫСЫЛ-СЫР

Резиновые виды топлива	г. Якутск	г. Билэһэс	п. Сунтары	п. Кыһыл-Сыр	п. Маһтаах	п. Тасоһар	п. Иһбэһиһэ
Нормаль - 60	29,00	29,00	29,00	28,00	28,00	29,00	29,00
е - 92	37,50	37,50	39,50	35,50	34,50	37,50	37,50
АН - 92	39,50						
АН - 95	40,50	40,50				40,00	40,00
АТ	40,50	40,50	40,50	37,50	37,50	40,50	40,50

*цены за 1 литр с НДС
Цена для вас может стать еще ниже, если вы оформите пластиковые топливные карты со скидкой до 4%
Процессинговый центр, телефон: (4112) 402-402

“Коммуналсбыт” ГУП ЖКХ РС(Я) илбэццэт

Внимание!!! Срочно оплатите задолженность за отопление!!! В случае неплатеж суммы задолженности до 1 марта 2015 года в добровольном порядке, наша организация вынуждена обратиться в суд за защитой своих прав и законных интересов.

№	Улица	Дом	Кв.
с. Арылах			
1.	ул. Комсомольская	15	4
2.	ул. Комсомольская	15а	1
4.	ул. Комсомольская	25	ч/д
5.	ул. Новая	2а	1/2
6.	ул. Новая	2а	2/1
7.	ул. Новая	2а	3/1
8.	ул. Новая	2а	4/2
9.	ул. Новая	2а	5
10.	ул. Новая	2а	7
11.	ул. Новая	2а	8
с. Бахсы-Толоон			
12.	ул. Новая	11	4
13.	ул. Новая	26	ч/д
14.	ул. Новая	9	1
15.	ул. Новая	9	3
16.	ул. Новая	9	4
с. Болтоно			
17.	ул. Лесная	12	2
18.	ул. Лесная	12	3
19.	ул. Лесная	15	3
21.	ул. Лесная	16	5
23.	ул. Лесная	18	ч/д
25.	ул. Субурусского	13	1
26.	ул. Субурусского	13	3
с. Дирин			
28.	ул. Комсомольская	8 и 4	4
29.	ул. Лазарев	9	10
30.	ул. Лазарев	9	12
31.	ул. Лазарев	9	3
32.	ул. Лазарев	9	7
33.	ул. Лазарев	9	8
34.	ул. Лазарев	9	9
36.	ул. Лесная	24	ч/д
37.	ул. Школьная	10	1
38.	ул. Школьная	10	3
с. Кызыл			
39.	ул. Центральная	6	1
40.	ул. Центральная	6	3
с. Кытанак			
41.	ул. Октябрьская	10	2
42.	ул. Октябрьская	2	3
43.	ул. Октябрьская	2/2	1
44.	ул. Октябрьская	2/2	2
48.	ул. Октябрьская	6	3
49.	ул. Октябрьская	7	ч/д
50.	ул. Октябрьская	8	2
51.	ул. Школьная	9	1
52.	ул. Школьная	9	2

53.	ул. Школьная	9	3
54.	ул. Школьная	9	4
с. Мугулай			
55.	ул. Октябрьская	52	1
56.	ул. Октябрьская	52	2
57.	ул. Октябрьская	52	4
58.	ул. Октябрьская	52/1	1
59.	ул. Октябрьская	52/1	4
60.	ул. Октябрьская	75/1	2
61.	ул. Октябрьская	85/1	ч/с
с. Мындагай			
63.	ул. Конституционная	73	4
64.	ул. Конституционная	75	1
65.	ул. Конституционная	75	3
66.	ул. Конституционная	77	3
67.	ул. Конституционная	77	4
68.	ул. Конституционная	77	7
69.	ул. Конституционная	77	8
70.	ул. Конституционная	8/1	ч/д
71.	ул. Лесная	11/1	1
72.	ул. Лесная	11/6	2
73.	ул. Лесная	16	ч/д
с. Мырыш			
74.	ул. Амгинская	10	1
75.	ул. Амгинская	31	ч/д
78.	ул. Амгинская	6	2
79.	ул. Амгинская	8	1
80.	ул. Амгинская	8	2-3
с. Ожудун			
81.	ул. Орох-Курэ	24	1
82.	ул. Орох-Курэ	24	3
с. Сылан			
83.	ул. Дыяновская	82	1
84.	ул. Дыяновская	82	3
85.	ул. Дыяновская	82	6
86.	ул. Магарова	1	2
87.	ул. Магарова	10	ч/д
88.	ул. Магарова	12а	ч/д
89.	ул. Магарова	17	1
90.	ул. Магарова	8	ч/д
с. Телей-Дирин			
93.	ул. Наберезная	9	ч/д
94.	ул. Телейская	14/5	4
95.	ул. Телейская	20/5	1
96.	ул. Телейская	20/5	10
97.	ул. Телейская	20/5	2
98.	ул. Телейская	20/5	5
100.	ул. Телейская	20/5	9
102.	ул. Телейская	35	ч/д
103.	ул. Телейская	39а	ч/д
104.	ул. Телейская	45	ч/д
с. Улахан-Кель			
106.	ул. Улахан-Кель	4-х кв	1 2
107.	ул. Улахан-Кель	4-х кв	1 3
с. Хадыр			
108.	ул. Сивы Сергеева	28	1
109.	ул. Сивы Сергеева	28	3
110.	ул. Сивы Сергеева	32	1а

111.	ул. Сивы Сергеева	32	2
112.	ул. Сивы Сергеева	32	2а
113.	ул. Сивы Сергеева	32	4
114.	ул. Сивы Сергеева	32	4а
115.	ул. Сивы Сергеева	32	5а
116.	ул. Сивы Сергеева	32	7б
с. Хатына			
117.	пер. Центральная	1	1
118.	пер. Центральная	1	2
119.	пер. Центральная	1	3
120.	пер. Центральная	1	4
122.	ул. Партиянская	11а	ч/д
123.	ул. Партиянская	14	1
124.	ул. Партиянская	14	2
125.	ул. Партиянская	21/1	ч/д
с. Хайылах			
126.	ул. Хомолдоска	10	1
127.	ул. Хомолдоска	10	2
128.	ул. Хомолдоска	2	2
130.	ул. Хомолдоска	4	1
131.	ул. Хомолдоска	4	2
132.	ул. Хомолдоска	4	3
133.	ул. Хомолдоска	4	4
с. Хахсыт			
134.	ул. Комсомольская	16/5	1
135.	ул. Комсомольская	16/5	3
137.	ул. Октябрьская	10/1	2
с. Чакыр			
139.	ул. Эриэс Эрстива	3	3
с. Чепара			
149.	ул. Пролетарская	47	ч/д
150.	ул. Пролетарская	63	ч/д
с. Чурапча			
155.	ул. Артемьев	13/1	1
156.	ул. Артемьев	17	1
157.	ул. Артемьев	19	2
158.	ул. Артемьев	25	1
159.	ул. Артемьев	25	9
163.	ул. Баширова	26	1
164.	ул. Баширова	45	ч/д
166.	ул. Духов Дыяны	9	ч/д
167.	ул. Е. Магарова	10	ч/д
168.	ул. Запечен	12	ч/д
170.	ул. Запечен	20	ч/д
172.	ул. Карла Маркса	3а	4
173.	ул. Карла Маркса	7	2
174.	ул. Ковалева	14	ч/д
175.	ул. Ковалева	14/1	ч/д
176.	ул. Конституционная	15	11
177.	ул. Конституционная	15	12
178.	ул. Конституционная	17	10
179.	ул. Конституционная	18	1
180.	ул. Конституционная	18	16
181.	ул. Конституционная	19	12
183.	ул. Конституционная	21	10
184.	ул. Конституционная	21	5/2
185.	ул. Конституционная	22	ч/д
186.	ул. Конституционная	23	13
187.	ул. Конституционная	23	5
188.	ул. Конституционная	25(19а)	3

189.	ул. Конституционная	27	3
190.	ул. Конституционная	27	5
191.	ул. Конституционная	29	1
195.	ул. Конституционная	29	11,1
196.	ул. Конституционная	29	4
197.	ул. Конституционная	6	ч/д
198.	ул. Корюна	1	10
199.	ул. Корюна	1	11
200.	ул. Корюна	1	8
201.	ул. Корюна	16	ч/д
202.	ул. Корюна	3а	1
203.	ул. Корюна	3а	14
204.	ул. Корюна	4	ч/д
205.	ул. Корюна	6	ч/д
206.	ул. Корюна	7	2
207.	ул. Корюна	7	4
208.	ул. Корюна	7(5)	1
209.	ул. Корюна	7(5)	2
210.	ул. Красильникова	2	ч/д
211.	ул. Красильникова	24	ч/д
212.	ул. Красильникова	24а	ч/д
213.	ул. Красильникова	29	4
214.	ул. Красильникова	29	5
215.	ул. Красильникова	29а	ч/с
217.	ул. Красильникова	41а	2
218.	ул. Красильникова	41а	3
219.	ул. Красильникова	41а	4
221.	ул. Красильникова	53а	2
222.	ул. Крулевая	1	14
223.	ул. Крулевая	1	16
224.	ул. Крулевая	1	18
226.	ул. Крулевая	3	1
227.	ул. Крулевая	3	11
230.	ул. Крулевая	4	ч/с
231.	ул. Курортная	2	2
232.	ул. Курортная	2	2
233.	ул. Курортная	4	ч/д
234.	ул. Курортная	5(8)	4
235.	ул. Курортная	5(8)	4
236.	ул. Курортная	5(8)	5
274.	ул. Лесная	22	ч/д
275.	ул. Лесная	26	3
277.	ул. Лесная	29А	ч/д
279.	ул. Лесная	42	6
280.	ул. Лесная	42а	ч/д
281.	ул. Лесная	49	14
282.	ул. Лесная	63	ч/д
284.	ул. Лесная	91	3
285.	ул. Лесная	91	4
286.	ул. Лесная	91	7
287.	ул. Лесная	93	1
288.	ул. Лесная	93	4
289.	ул. Лесная	93	6
290.	ул. Лесная	93	8
293.	ул. Магарова	16	ч/д
294.	ул. Магарова	7	17
295.	ул. Магарова	7	35
296.	ул. Магарова	9	21
297.	ул. Магарова	9	5
298.	ул. Магарова	6	ч/д
300.	ул. Нероогресская	38	4
301.	ул. Нероогресская	38а	1
302.	ул. Нероогресская	38а	3
303.	ул. Нивали	1	9
304.	ул. Нивали	2	3
305.	ул. Нивали	2	4

307.	ул. Нивали	2	6
308.	ул. Нивали	2	7
309.	ул. Нивали	2/1	1
310.	ул. Нивали	2/1	8
312.	ул. Октябрьская	13	ч/д
320.	ул. Октябрьская	32/1	ч/д
330.	ул. Октябрьская	45А	ч/д
331.	ул. Октябрьская	7	ч/д
333.	ул. Орловская	1	ч/д
334.	ул. пер. Новая	4/1	ч/д
336.	ул. Петровского	23	3
337.	ул. Петровского	32	ч/д
338.	ул. Петровского	32а	ч/д
342.	ул. Речная	18а	ч/д
346.	ул. Социалистическая	5	ч/д
348.	ул. Социалистическая	5а	ч/д
349.	ул. Спортивная	18	1
350.	ул. Спортивная	18	2
351.	ул. Спортивная	18	3
352.	ул. Спортивная	18	4
353.	ул. Трактовая	38	10
354.	ул. Трактовая	38	11
355.	ул. Трактовая	38	5
356.	ул. Трактовая	4	2
357.	ул. Трактовая	4	6
358.	ул. Трактовая	6а	ч/д
359.	ул. Трактовая	8	4
360.	ул. Ярославского	10	11
361.	ул. Ярославского	12	5
362.	ул. Ярославского	14	5
363.	ул. Ярославского	14	6
364.	ул. Ярославского	16а	13
365.	ул. Ярославского	16а	16
366.	ул. Ярославского	16а	2
367.	ул. Ярославского	2	10
372.	ул. Ярославского	26	1
373.	ул. Ярославского	26	5
374.	ул. Ярославского	28	5
375.	ул. Ярославского	37	ч/д
376.	ул. Ярославского	37б	ч/д
377.	ул. Ярославского	38	10
378.	ул. Ярославского	38	12
379.	ул. Ярославского	38	7
380.	ул. Ярославского	40	1
381.	ул. Ярославского	40	11
382.	ул. Ярославского	40	3
383.	ул. Ярославского	42	12
384.	ул. Ярославского	42	2
385.	ул. Ярославского	42	7
386.	ул. Ярославского	44	3
387.	ул. Ярославского	48	1
388.	ул. Ярославского	48	2
389.	ул. Ярославского	48	3

